

на вървежа. Но у всички се забълбжи едно възбуждение, едно вътрѣшно вълнение, такова, каквото другъ пъкъ не бѣхж осѣщали. Нѣкакъ си по-силно тупаше сърдцето. Почнешъ да приказвашъ съ нѣкого, пъкъ то нѣкакъ си не върви разговора. Повечето работятъ мислитѣ въ главата. Чувствуващъ, че ей сега ще стане нѣщо, ама какво — самъ Богъ знае. Дойде ти на ума за твоитѣ родители, братя, или други мили, ако си ги ималъ. Помислишъ си да ли тѣ сега знаятъ гдѣ ти отивашъ; да ли нѣкога ще се научатъ, ако ти сложишъ коститѣ си тукъ. И стане ти нѣкакъ-си мъчно — мъчно за тѣхъ. Нѣщо като топка се спрѣло въ гърлото ти, че не можешъ дума да продумаешъ, а очитѣ чакатъ ха ха малко да имъ дадешъ воля и да почнатъ да ронятъ сълзи съ порои. Мѣжду това мълкомъ вървишъ постоянно къмъ гласа на гърмежитѣ. А мислитѣ въ главата постоянно преминаватъ отъ единъ на другъ предметъ. Спомнишъ си пакъ за своитѣ, и си помислишъ, ами какво, ако сега нѣкой отъ мойтѣ мили е жертва на звѣрската алчностъ на тиранина. Какво, ако той простира сега безпомощнитѣ си ръцѣ къмъ мене и вика безнадежно: „гдѣ си сега мой милий, милий, ти си баремъ свободенъ, гдѣ си сега да отмъстишъ за моята кръвъ“? — Но ако не е непрѣменно нѣкой мой близъкъ, то пъкъ колко хиляди други българи и българки има сега и на бѣсилкитѣ да висятъ и въ влажнитѣ задани да гниятъ, и звѣрскитѣ страсти на тиранина да удовлетворяватъ и, и, . . . и много още подобни и . . . та. А кого иматъ тѣзи нещастници за защитникъ? Едного Бога, който е много високо, и насъ които сме много далеко. Е добрѣ, ако тия жертви се надѣятъ на насъ за защита и отмъщение, тогава трѣбва ли още да му мислимъ? И за какво ми е мене този животъ, когато родителитѣ и братята ми теглятъ неимовѣрни мъки отъ тиранина, и недочакватъ смъртта си отъ Бога, а умиратъ кой на кола кой на вжето? И за какво съмъ тръгналъ азъ тукъ? За какво нося тѣзи пушка? За какво е милата ми майчица отхранила такъвъ здравъ синъ? За туй ли да глѣда „какъ турчина дѣтето му коли?“ — Не, и пакъ не! И единъ силенъ вътрѣшенъ гласъ ти пѣе пѣсенъта на великия патриотъ — поетъ Любена: